

Một số bệnh ở rau

1. Bệnh thối gốc ở rau

Bệnh thối gốc ở rau, khi mới xuất hiện, nếu quan sát kỹ có thể thấy những vết bệnh có màu khác với vỏ cây, phần vỏ này bị rộp lên, sau đó lan dần bao quanh toàn bộ phần cổ rễ hoặc gốc cây. Dần dần phần vỏ này khô teo lại, khi gặp trời mưa hoặc độ ẩm cao sẽ bị thối nhũn, bong ra, trơ lại phần lõi gỗ của cây, cây sẽ héo dần và chết.

2. Bệnh sâu tơ hại rau

Sâu tơ là loài sâu hại nguy hiểm nhất đối với các loại rau cải, súp lơ... Con trưởng thành dài 6-7mm, sải cánh rộng 14-15mm, màu nâu xám, trên cánh trước mỗi cánh có 3 dấu hình tam giác màu nâu nhạt. Khi đậu, cánh úp sát thân như hình mái nhà, các vết hình tam giác ở cánh trước tụ lại nhìn óng ánh như kim cương. Mỗi con cái có thể đẻ từ 50-400 trứng.

Sâu non hình ống, màu xanh nhạt. Khi mới nở, sâu gặm lá để ăn thành các đường rãnh, mới nhìn giống như những rãnh do dòi đục lá gây ra. Đến tuổi 2-3, sâu ăn ở mặt dưới của lá để lại biểu bì tạo thành các lỗ thủng mờ. Ở tuổi cuối, sâu ăn thủng lá.

3. Bệnh lở cổ rễ ở rau

Trồng rau thương phẩm, trong 1-2 năm đầu cây giống sinh trưởng, phát triển tốt, ít bị sâu bệnh hại nhưng qua vụ thứ 3 thấy cây con chết nhiều, nhiều luống mất trắng. Nhổ cây lên xem thấy phần gốc bị teo lại, lá héo rũ rồi chết dần và lây lan nhanh.

Trên đây là những triệu chứng điển hình của bệnh lở cổ rễ hay còn gọi là bệnh thối gốc, một trong những loại bệnh nguy hiểm, gây thiệt hại nhiều nhất, nhanh nhất cho những người sản xuất rau màu nói chung, những người chuyên gieo ươm cây rau giống nói chung.

Triệu chứng: Bệnh chủ yếu gây hại ở phần cổ rễ, phần gốc sát mặt đất. Khi mới xuất hiện, nếu quan sát kỹ có thể thấy những vết bệnh có màu khác với vỏ cây, phần vỏ này bị rộp lên, sau đó lan dần bao quanh toàn bộ phần cổ rễ hoặc gốc cây. Dần dần phần vỏ này khô teo lại, khi gặp trời mưa hoặc độ ẩm cao sẽ bị thối nhũn, bong ra, trơ lại phần lõi gỗ của cây có màu thâm đen, cây sẽ héo dần và chết.

Lúc mới bị nhiễm bệnh, lá trên các cây này còn giữ được màu xanh tươi trong vài ngày (nếu trời râm mát), sau đó toàn bộ cây sẽ bị héo rũ gục xuống, chết lụi từng đám rải rác trên ruộng hoặc từng vạt lớn nếu ruộng rau bị nhiễm bệnh nặng. Vào những ngày có nhiều sương mù hoặc lúc sáng sớm ta có thể thấy lớp tơ màu trắng bám nơi vết bệnh. Vài ngày sau, trên thân cây và vùng đất xung quanh gốc cây bị bệnh xuất hiện nhiều đốm hạch màu vàng nâu bám xung quanh đó.

Tác nhân gây bệnh, điều kiện phát sinh, phát triển và gây hại:

- Bệnh lở cổ rễ do nấm *Rhizoctonia solani* gây ra là chủ yếu. Tuy nhiên, tùy điều kiện thời tiết, chế độ canh tác có thể do nhiều loại nấm có trong đất gây ra như *Pythium spp.*, *Fusarium solani*, *Fusarium sp.* v.v. Các bào tử nấm *Rhizoctonia*

solani thường sống tiềm ẩn trong đất và tàn dư cây trồng khá lâu, nhất là ở những vườn ươm cây giống, những vườn sản xuất đã từng bị bệnh lở cổ rễ mà không được xử lý đất trước khi trồng lại.

- Các bào tử nấm này thường lây lan trong môi trường nước và xâm nhập qua các vết thương cơ giới hoặc các lỗ khí khổng của lá khi có điều kiện môi trường thuận tiện. Bệnh thường phá hại nhiều trong vườn ươm hoặc sau khi trồng khoảng 1 tháng tuổi, làm chết cây con. Nấm thường tấn công vào cổ rễ, nơi tiếp giáp với mặt đất và cổ rễ bị khô, cây không hút được nước nên đổ rạp và chết rất nhanh. Bệnh thường phát sinh, phát triển mạnh trong điều kiện độ ẩm cao, nhiệt độ cao hoặc mưa, nắng, rét, nóng thất thường.

- Trong năm bệnh thường xuất hiện và gây hại nhiều nhất vào các giai đoạn: tháng 9-10 và tháng 2-3-4. Bệnh thường lây lan nhanh, gây hại nặng ở những vườn ươm chuyên sản xuất cây giống hoặc vườn sản xuất đại trà liên tục nhiều năm; trên các vườn đầu tư, chăm sóc kém, nhất là trên các vùng đất sét, đất thịt nặng, đất chặt bí, những vùng đất ẩm ướt, trũng hoặc khó thoát nước.

4. Bệnh sinh lý trên rau màu

Một số loại bệnh như vàng lá, khô đầu lá, bạch tạng, xoắn chùn ngọn... trên rau màu, đó là bệnh sinh lý trên rau màu. Bệnh sinh lý không thể dùng thuốc bảo vệ thực vật để xử lý.

Nguyên nhân của các bệnh này là do hiện nay, người sản xuất rau màu chủ yếu chỉ sử dụng phân vô cơ đơn như u-rê, supe lân... nguồn phân xanh, phân chuồng hầu như không sử dụng. Việc đa dạng hóa, luân canh các giống cây trồng ngắn cho năng suất cao khiến cho đất trồng cây phải huy động nguồn dinh dưỡng lớn. Đặc biệt, việc quay vòng đất nhiều vụ/năm ở những vùng chuyên canh rau màu cũng làm nguồn dinh dưỡng của đất trồng bị cạn kiệt.

Vì vậy, một số ruộng rau bị thiếu các nguyên tố vi lượng như Fe, Mn, Zn, Cu... Tuy không thường xuyên nhưng những tác động của chúng nếu có thể làm năng suất, chất lượng cây rau màu giảm nghiêm trọng. Sự thiếu một hoặc nhiều nguyên tố dinh dưỡng có thể gây nên tình trạng cây tàn lụi sớm ở thời kỳ ươm, còi cọc, chín muộn hoặc phát triển không bình thường, chất lượng giảm và năng suất thấp.